

Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny 2011/2012. tanév

Művészettörténet – 2. forduló

Javítási útmutató

„A” FELADATLAP

I.

Írja a képek alá a kért adatokat! A B és a D képeknél írja oda, melyik városban található! (10 pont)

A Michelangelo da Caravaggio: Szt. Pál megtérése

B Carlo Maderno: Santa Susanna, Róma

C Nicolas Poussin: Önarckép

D Andrea Pozzo: Szt. Ignác mennybemenetele (A jezsuita misszió allegóriája), Róma

II.

1. Azonosítsa az épületet (alkotó, az épület neve, város)! (3 pont)

Francesco Borromini: San Carlo alle Quattro Fontane, Róma

2. Mutassa be a barokk építészet jellegzetességeit az alaprajz és a főhomlokzatról készült fotó segítségével! (12 pont)

- alaprajz 1638-41, barokk térszervezés célja: a centrális és longitudinális tér egyesítése, Borromini előtt (Il Gesù- típusú templomoknál) ezeket a tértípusokat összekapcsolták, Borromininél ezek már összeolvadnak, megvalósul a teljes szintézis
- nem bevált alaprajzi formákból indult ki, hanem geometriai alakzatokból
- S. Carlo alaprajza két, rombuszá összekapcsolt háromszögből, két körből és egy oválisból alakult ki

- a geometrikus forma nemcsak az alaprajzot, hanem az egész épületet meghatározták (Alberti-elve: az építészet feladata a természet utánzása és a természetben matematikai törvényszerűségek érvényesülnek)
- a falakat nem merev határoknak tekintette, így alakult ki a hullámzó forma
- a homlokzat (1665-67) az alaprajz egyik elemének, egy konkáv-konvex-konkáv vonalakkól álló szakasznak a felhasználásával készült

III.

1. Azonosítsa a művet (alkotó, cím, város)! (3 pont)

Gian Lorenzo Bernini: Szent Teréz ekstázisa, Róma

2. Mutassa be a mű témáját, stílusát! (11 pont)

- Federico Cornaro bíboros megrendelése
- 1647-52
- márvány, aranyozott bronz, freskó
- elhelyezkedés: Santa Maria della Vittoria, Capella Cornaro A templom korábban a sarutlan karmelita rendé volt, amelyet Avilai Szt. Teréz alapított.
- a kápolna két oldalán többszínű márványból a Cornaro-család tagjai figyelik az eseményt
- művészeti ágak egyesítése: építészet, szobrászat, festészet
- téma: „unio mistica”, földöntúli egyesülés az égi vőlegénnyel
- a témához a barokkban már kialakult formai eszközök: ég felé fordított, révült tekintet, nyitott száj, ájultan lehanyatló test, tehetetlenül lelógó karok
- színpadias, a transzcendens élményt a család páholyból figyelik
- a természetes fény építészeti elemmel eltakart forrásból érkezik

3. Soroljon fel négy további művet az alkotótól! (4 pont)

Prosperina elrablása, Aeneas és Anchises, Apolló és Daphné, Dávid, Scipione Borghese, Francesco d'Este, Szent Péter trónusa, Négy folyam kútja, Triton-kút, VII. Sándor síremléke, VIII. Orbán síremléke, Boldog Ludovica Albertoni síremléke, Sant'Andrea al Quirinale, Piazza San Pietro, Palazzo Barberini

IV.

Magyarázza meg a fogalmakat! (10x2=20 pont)

baldachin: oszlopokon álló építmény szobor, kegykép, kegyhely felett (Bernini baldachinja a San Pietro főoltára felett)

capriccio: olyan műfaj, mely képzeletbeli, klasszicizáló tájakat ábrázol (pl. Salvator Rosa garfikái)

cour d'honneur: díszudvar a barokk kastélyok előtt, amelyet három oldalról épületszárnyak fognak közre (pl. Blois, kastély Gaston d'Orléans-szárny)

decoro/decorum: a művészetelméletnek az az alapelve, hogy az alkotás formailag témájának és rendeltetésének feleljen meg (Nicolas Poussin)

disegno: plaszticitást is szolgáló rajzi gazdagság (akadémiákon)

hôtel: városi magánpalota, a 17. századi francia építészet újításainak a terepe, nagypolgárság, nemesség rendelte meg (Párizs)

invenzione/inventio: kitalálás, lelemény, valamely műalkotás tartalmának alap gondolata

memento mori: gondolj a halálra! Egy alemann költeményen alapuló idézet a lét mulandóságáról. Gyakori barokk téma. "Emlékezz a halálra", tehát ,hogy az élet mulandó és törékeny. „Emlékezz a holtakra”

portikusz: oszlopos előcsarnok

trompe l'oeil: (a szemet becsapó) egy tárgy megfestése olyan módon, hogy a megtévesztésig hasonlít az eredetihez (pl. csendéleteknél, Apellész-anekdota).

V.

1. Azonosítsa a művet! (alkotó, cím) (2 pont)

Peter Paul Rubens: Medici Mária partraszállása Marseille-ben

2. A kép segítségével mutassa be a mű stílusának jellegzetességeit, történelmi és társadalmi háttérét! (15 pont)

- Rubens Németalföldnek a déli, katolikus, spanyol uralom alá tartozó tartományában működött, az abszolutisztikus hatalom, az ellenreformációban győztes egyház meghatározta megbízásainak jellegét, mondanivalóját.

- Medici Mária francia királyné megbízásából a Luxembourg-palota galériájának díszítésére készítette
- Medici Máriának Richelieu nyomására át kellett adnia a hatalmat a trónörökösnek
- 1622-25
- 24 jelenetben dolgozta fel Medici Mária életének eseményeit
- csodás előjelektől kísért születéstől kezdve a királyi házasság, a koronázás, a régensség bemutatásával egészen a királynő és fia kibéküléséig
- a valószerű emberábrázolás keveredik az eszményítő megjelenítéssel, földi alak az allegorikus figurával vagy megszemélyesítéssel, reális cselekmény az általánosított mondanivalóval
- Medici Mária partraszállása Marseille-ben c. festményen, a királynét Franciaország és Marseille megszemélyesített alakja fogadja
- a levegőben harsonás Fama hirdeti az örömhírt
- a tengerben Neptunus, tritonok és szirének
- a történelmi, mitológiai személyek, perszonifikációk együttes szerepeltetése a nézők műveltségére számít
- világi apoteózis-ábrázolások körébe sorolható: célja a megbízó dicsőítése, politikai szerepének igazolása
- Medici Máriát Rubens kiemeli a földi halandók közül
- diagonális kompozíciók

„B” FELADATLAP

1. Adja meg a művek adatait (alkotó, cím)! 4 pont

Meindert Hobbema: *A middelharnisi fasor*.

Willem Kalf: *Csendélet nautilusserleggel*.

Jan Vermeer van Delft: *Nő mérleggel*

Rembrandt van Rijn: *Dr. Tulp anatómiája*.

2. Elemezze röviden a műveket! A képek segítségével mutassa be, hogy milyen új műfajok jelentek meg a 17. századi holland festészetben! Térjen ki az új műfajok történelmi és társadalmi háttérének bemutatására is! (16 pont)

- Németalföld hét északi tartománya 1609-es fegyverszünet után vált függetlenné Spanyolországtól.
- A történelmi és társadalmi változások miatt átalakul a műpártolás, a megrendelés.
- Az egyházi megrendelések elmaradnak, a megbízók többsége magánszemélyek, illetve testületek.
- A polgári megrendelések következtében új műfajok alakulnak ki.
- A festők különböző műfajokra specializálódnak.
- A festményeket spekulációs célokra is használták, pénz helyett is használták adósságok kifizetésére.

Meindert Hobbema: *A middelharnisi fasor*. 1689 olaj, vászon 103,5x141 cm

Tájkép: 16. sz. végén önálló műfaj, korábban portrék, vallásos, mitológiai témák háttéréként.

-Róma mellett dolgozó, Annibale Carracci festményein még bibliai jeleneteket láthatunk, de az önálló műfajjá válás előzménye, pl. részletmegfigyelések ebből komponálta a festményeket.

-Hollandiában a 17. században, a tájkép a legnépszerűbb műfaj.

- Az idealizált és a leplezetlen hűséggel, portrészzerűen ábrázolt természeti kép között számos változat született.
- Általában a „portrészzerűen” alapos tájbrázolást szokták a sajátosan holland felfogással azonosítani.
- A tájat megfigyelés alapján, rejtett tartalom nélkül mutatják be. A motívumok kiválasztása, komponálása festőnként változik.
- Jan van Goyen 1620-as években készült festményeire a diagonális kompozíció a jellemző.
- Az 1630-as évektől a képsíkkal párhuzamos az elrendezés, a horizont távoli, a képmagasság ötödét tölti ki a táj, fölötte ég.
- Ekkor még színkezelése visszafogott, szürkés, meleg barnás tónusú. Később a színek nagyobb hangsúlyt kapnak.
- Jacob van Ruisdael Goyen utáni nemzedék tagja.
- Élénkebb színkezelés, diagonális szerkesztés, dinamikus kompozíció.
- Komor, borongós hangulat, az elmúlás, a pusztulás képei. Ruisdael mellett, moralizáló tartalommal találkozhatunk Rembrandt tájképeinél.
- Ruisdael tanítványa, Meindert Hobbema festményei tárgyilagosan, józanul mutatják be a hazai vidéket. Az eget fény járja át.
- A middelharnisi fisor* 1689: merészen rövidülő, mélybe vezető út, a szimmetrikusan elhelyezett fisor, a perspektivikus elrendezéshez hasonlóan az enyészpont felé tart.
- A holland tájképfestészetben jellemző diagonális kompozíció helyett, a reneszánsz, centrális perspektíva szerkezetét alkalmazza, így bevonja a nézőt a képbe.

Willem Kalf: *Csendélet nautilusserleggel*. 1660 olaj, vászon 79x67 cm

- **Csendélet:** 16. sz. végén önálló műfaj.
- Késő középkorban az itáliai és németalföldi festészetben a gyümölcsöknek, virágoknak elvont, allegorikus tartalmuk volt.
- Előzménynek tekinthető még az antik illuzionista falkepfestészet és mozaikművészet (Apellész-anekdota).
- A 17. században még az ábrázolás témájáról nevezték el a festményt (pl. virág-, állatkép).
- Legnépszerűbb típus, a vanitas-ábrázolások, a múlandóságra utaló motívumok (koponya, kialudt gyertya, szappanbuborék, homokóra, vágott virág) a földi lét „hívságára” (pénz, ötvöstárgyak) figyelmeztetnek.

- A „reggeliképek” moralizáló tartalma a mértékletességre utalt
- Festők: Abraham van Beyeren, Willem Kalf
- Kalfnál technikai bravúr, a mély fekete háttérből villantja fel ékszerszillogású színeit.

Jan Vermeer van Delft: *Nő mérleggel*. 1664 körül olaj, vászon 42,5x38 cm

- Életkép (zsánerkép):** A jelentéktelennek látszó ábrázolások valójában rejtett mondanivalót hordoznak, moralizálnak (pl. a kocsmában mulatozó ember a tékozló fiúra utal).
- Paraszti téma Pieter Brueghel-nél és Adrian Brouwer festészetében található.
- Brouwer követői a témát „megszépítik”, a parasztokat nem részegen lármázva, hanem ünnepi ruhában, szerepjátszás közben jelennek meg.
- Az 1620-as-1630-as években az ún. vidám társaság képtípus szereplői már polgárok.
- A felhőtlen szórakozást bemutató festmények itt is moralizálnak.
- Az erkölcsi tartalmat különböző motívumok hangsúlyozzák, mint a Vermeer-festmény háttérében lógó Utolsó ítélet.
- A nő nem gyöngyöt mér, hanem tetteit mérlegeli.
- A hiúságra utalnak az ékszerek és a tükör.
- A kompozíció szempontjából fontos tényező, a fény, egyenesen árad be a kép bal oldaláról
- Vermeer festménye az intériur műfajába is besorolható.
- További életképfestők: Jan Steen, Jacob Jordaens.

Rembrandt van Rijn: *Dr. Tulp anatómiája*. 1632 olaj, vászon 162x216 cm

-Csoportkép (csoportportré):

- Az egyesületek egy része a középkori céhek hagyományait folytatják, az egyesületekhez való tartozás társadalmi rangot jelentett Hollandiában.
- Rembrandt nem egymás mellé rakja a szereplőket, mint egy tablón, hanem egy cselekmény köré szerkesztette meg a kompozíciót.
- A kalapos doktor körül félkörben helyezkednek el az orvoscéh tagjai.
- A férfiak átgondolt- a valóságban kivitelezhetetlen - elhelyezése azt a célt szolgálja, hogy a sok szereplő minél nagyobb méretben szerepelhessen a képen.
- Amszterdamban az évenként megrendezett nyilvános anatómiai előadások nagyon sikeresek voltak.
- A felboncolt férfi egy kivégzett bűnöző, így a képnek moralizáló olvasata is van.

- Rembrandt fénykezelése a kompozíció szempontjából egész életművében hangsúlyos.
- További Rembrandt csoportportré: Éjjeli őrjárat.
- Csoportportrét festett még: Frans Hals
- egyéb elfogadható válaszelem a megadott szakirodalom alapján értelmezhető